ՅԱՂԱԳՍ ՆԵՐԳԱՂԹԻ

Համաձայն թերթերու տրուած լուրերուն, Խորհրդային Կառավարութիւնը հրամանագրած է արտասահմանի հայերուն զանգուածային ներգաղթին արտօնութիւնը։ Այդ խիստ պատասխանատու գործը կազմակերպելու և ղեկավարելու համար, Հայաստանի կառավարութիւնը ընտրած է մասնաւոր Յանձնախումբ մը Բաբգէն Աստուածատուրեանի նախագահութեամբ։ Այս մեծ ձեռնարկին իրագործումը պիտի ապահովուի բնականաբար պետական միջոցներով, որոնց անհրաժեշտօրէն պէտք է միացուին համահայկական ճիգերուն նիւթական և բարոյական բոլոր կարելի հնարաւորութիւնները։ Որով, ամէն մէկ հայ գաղութ համակարգուած կազմակերպութիւններու գործակցութեամբ պիտի լծուի առաջադրուած ազգահաւաքման նուիրական գործին։ Մեր ազգային միաւորութեան կազմաւորման վերջնական ու ամբողջական նկարագիրը ապահովելէ յետոյ, մեր պատմութեան տարեգրութիւնները չեն արձանագրած՝ ներկայ ըմբռնուած ծաւալով՝ նման ներամփոփուած շարժում մը։ Պատմութեան ընթացքին մեր ազգային տեղափոխման շարժումները կատարուած են կեդրոնախոյս ուղղութեամբ, իբր հետեւանք առաւելապէս մեր աշխարհագրական դիրքի արժէքին և ուրիշ ազգերու տիրակալական շարժումներուն դէմ մեր անխուսափելի պայքարներուն։ Արդ, պիտի օգտուի՞նք առաւելագոյն չափերով այս աննախընթաց և թերեւս անկրկնելի բացառիկ պատեհութենէն։ Հաւաքականօրէն ու գիտակցաբար կարող պիտի ըլլա՞նք գնահատել պատմական այս նպաստաւոր դարձուածքին արտակարգ արժէքը։ Այս մէկ երկու տարիներու ընթացքին Սփիւռքի Հայութիւնը պիտի ըսէ իր վճռական խօսքը։

Անշուշտ մեր պատմութեան դարձակէտը յատկանշող ներգաղթի այս բարդ հարցին նպաստաւոր լուծման նախապայման երաշխաւորութիւնը բացարձակապէս կախում ունի բնակեցուելիք որոշ հողամասի մը տրամադրելիութենէն։ Հոս կը սկսի արդէն հարցին լուծմանը միտող քաղաքական ու թերեւս ռազմական լուրջ գործունէութիւններու ու շարժումներու պահանջը, որովհետև, մեր հայրենի երկրամասերուն բռնատիրող կողմը կը թուի անտեղիտալի ըլլալ, եթէ այդ պարագան դիւանագիտական սակարկութեան մը նախատուեալ պայմանագրական արտայայտութիւնը չէ սոսկ։ Հարցին քաղաքական մարզին մէջ կատարուելիք բանակցութիւնները բնականաբար տեղի պիտի ունենան շահագրգռուող կողմերու միջև։ Աշխարհի իրական, արդար և տեւական խաղաղութեան գոյավիճակ մը տնօրինելու ձգտող պատասխանատու ոյժերուն համաձայնութիւնը ունի անշուշտ իր եղանակաւորող ազդեցութիւնը այս հարցին կարգադրութեանը վրայ։ Մասնաւորաբար, մեր ցարդ անիրաւուած հարցով անմիջականօրէն շահագրգռուող խորհրդային կառավարութիւնը իր ազատագրական առաջադրութիւնը պիտի իրագործէ համամապատասխան իր միութեան մաս կազմող Հայաստանի շահերուն և անոր իրաւազոկուած եղբայրներուն, որոնք իրենց վիճակուած դժոխային օրերուն հալածական նետուեցան տարաշխարհներ։ Այդ արդար ճիգերուն ապահովաբար իրենց համաձայնութիւնը պիտի տրամադրեն իր միւս դաշնակիցները, որոնք այս անլոյծ խնդրին արդար կարգադրութեան համար իրենց պաշտօնական և ժողովրդական համակրանքի ճիգերը ընծայեցին մօտաւոր անցեալի մէջ։ Պէտք է մեծ հաւատքով վստահիլ ռամկավար յաղթական պետութիւններու վարիչ միտքերուն արդար խոհականութեանը։ Այլապէս անկարելի է ըմբռնել թէ հոգեկան, մարդկային ու նիւթական անհաշուելի զոհաբերութիւններով շահուած ժողովուրդներու ազատութեան յաղթանակը բռնապետութեան վրայ, պիտի նուիրագործէ բռնապետութեան ուրիշ արարք մը, կատարուած մօտաւոր անցեալին մէջ ահաւոր համեմատութիւններով, և շարունակուած ճշմարիտ ռամկավարութեան սկզբունքները հեգնող քաղաքական աճպարարութեամբ։ Պէտք է հաւատալ թէ պիտի որբագրուին մօտաւոր անցեալի բոլոր անիրաւութիւնները, պիտի դարմանուին խաղաղ ազգերու և ժողովուրդներու տրուած մահացու վէրքերը առանց կողմնակի մասնայատուկ նկատումներու։ Անշուշտ, առաջադրուած այդ բազձալի նպատակին հասնելու համար անխուսափելի պիտի ըլլայ փշրել և անցնիլ չափազանց դժուարանցանելի պատուարներ և հաշտեցնել տարբեր ու յաճախ հակոտնեայ տեսակէտներ։

Մինչ մարդկութեան երջանկութեան համար աշխատող մեծ վարպետները ճիգը կ՚ընեն ախտաղերծուած նոր պատմութեան մը կառոյցին հիմնաքարերը կոփելու և ղետեղելու ղանոնք անհրաժեշտ տեղերուն վրայ, մենք անդրադառնանք, իբր անհատ և իբր գաղութ, մեր առաւելագոյն բերումին (apport) մեր ընդարձակուելիք հայրենիքին կառուցողական գործին, որուն յարեցան մեր աչքերը դարերու տառապանքին ընդ-

մէջէն։

Եթէ ներգաղթը պիտի կատարուի մեր ընդարձակուած հայրենիքին բարդաւաճութիւնն ու երջանկութիւնը երաշխաւորող գործին մեր ալ ճիգերուն բաժինը տանելու համար, մեր մէջ սնուցուած խանդավառութիւնը սոսկ անբաւարար է իբր կառուցողական արժէք։ Այդ հոգեվիճակը աղբիւրն է միայն որ կը հայթայթէ ուժգնութեան անհրաժեշտ թափը առաջադրուած շարժումին իրագործմանը, և զգացական այդ գործօնին ազդեցութիւնը պէտք է մշտարծարծ պահել մեր մէջ իբր մղիչ ուժականութիւն։ Ուժեղ հայրենիք մը կերտելու յանձնառութեան մենք պէտք է մօտենանք գործնական մարդու յատուկ մտածողութեան համապատասխան զէնքերով զինուած, արժէքաւոր բան մը ընել գիտնալու մեր ձեռք բերած հմտութիւններովն ու փորձառական պաշարովը։ Արդ, ներգաղթողները հմտութեան և պատրաստուածութեան ի՞նչ բերումներ կարող պիտի ըլլան տրամադրել առողջ հայրենիք մը կերտելու գործին։ Հոս է ներգաղթի էական իմաստը։ Մեր թուական նպաստին հետ պէտք է տանիլ հոն մեր հոգեկան, ֆիզիքական և մտաւոր ընդունակութիւնները։ Արդէն ներկայ Հայաստանի մէջ գործող մեր եղբայրները իրենց գերագոյն ճիգերով հիմերը դրած են անսահման վերելքներու ձգտող փառաւոր հայրենիքի մը խոստմնալից կարելիութեան։ Մեր պանդխտութեան հայրենաղուրկ դժբախտութիւնը եթէ մեզ օժտած է մտային, հոգեկան ու նիւթական նոր ճոխացումներով, եթէ այդ տարագրութեան ապրումը հարստացուցած է մեզ կեանքի բոլոր մարզերուն վերաբերող արժէքաւոր փորձառութիւններովն ու յաղթական պայքարի մը անհրաժեշտ զէնքերովը, և եթէ տարբեր երկիրներու ու միջավայրերու ստեղծագործող ոգին իւրացուցած պիտի մեկնինք մեր հայրերուն երկիրը, այդ պարագային պէտք է նըկատել մեր մեծագոյն դժբախտութիւնը իբր մեծագոյն բարեբախտութիւն, թէև հոգեկան ու ֆիզիքական տառապանքներու և հատնումներու գնով շահուած։

Մեր գիտուններն ու մասնագէտները, արուեստագէտներն ու գրական տաղանդները, արհեստագիտական վարպետներն ու որակաւոր բանւորները, մարզուած ձեռքերն ու ուղեղները և բոլորը, բոլորը որ բան մը շինել գիտեն, իրենց պատասխանատուութեան մասնայատուկ բաժինը պիտի վերցընեն մեր հայրենիքի կառուցողական ճիգին մէջ։ Մեր հոգին, մեր միտքը, մեր բազուկներն ու նիւթականը պէտք է ներդաշնակ և համակարգեալ գործակցութեան մէջ դնել ուժեղ հայրենիք մը կերտելու որբազան առաքելութեան աշխատանքին մէջ։ Ահա իրական իմաստը ներգաղթին, ահա ազգային երջանիկ ապագայ մը ստեղծելու միակ խոստմնալից ճանապարհը։ Եւ մասնաւորաբար սփիւռքի մեր երիտասարդ սերունդը պատմական այս դարձակէտին առջև լրջօրէն պէտք է գիտակցի իրեն վիճակուած առաքելութեան տարողութեան և ստանձնէ հայրենիք կառուցանելու պատմական դերը, ինչպէս գիտակցեցան և գործեցին ներկայ Հայաստանի ամէն մարզի վերաբերող վարիչները։

Պ. Ց. ՏԵՓՈՅԵԱՆ